

DE BA ZUIN.

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland”.

Is het voor u lieden wel de tijd/ dat gij woont in uwe gewijde
huizen, en zal dit huis woest zijn? Hagg. 1:4

Alvertentiën en Bestellingen vrachtylrij te adresseeren aan den
UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten enz., Stukken
der Medewerkers, en Buitenlandsche Bladen aan dHr. C. MULDER te
KAMPEN; — Binn. Bladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie
aan de REDACTIE TE AMSTERDAM; (Ds. W. H. GISPEN). —

Voortzetting hiervan in 't e. v. Nr.

Stichtelijke Lectuur.

Het zout is goed; maar indien het zout onzout wordt, waarmede zult gij dat smakelijk maken? Hebt zout in u zelve, en houdt vrede onder elkander.

Markus 9: 50.

Het is voorzeker van algemeene bekendheid, dat in een groot aantal spijzen zout gebruikt wordt. En dat wel tot twee doeleinden: én om de spijzen smakelijk te maken, én om ze voor bederf te bewaren. Spijzen, althans vele spijzen, zonder zout zijn laf en onsmakelijk, zoo niet walgelijk. Het zout geeft er hartigheid en smakelijkheid aan. Zoodat, hoe uitnemend despijzen anders ook zijn mogen, ze toch zeer onsmakelijk zijn, als het zout er aan ontbreekt.

In hoeverre dat zout ook bevorderlijk is tot onderhouding van de gezondheid, daarover kunnen wij niet oordeelen. Zulks te beoordeelen zij aan meer bevoegden overgegeven.

Zout is het ook met vele spijzen in een ander opzicht gelegen. Worden zij niet gezouten, niet goed gezouten, dan bederven zij ten eenen male. Neem o.a. vleesch of visch. Waar men die spijzen bewaren wil, moet er zout bij, ja het moet er zelfs goed worden ingewreven, op het gevaar af, dat het anders geheel of ten deele bederft. Zoo maakt de Heere duidelijk door dat spreken over de noodzakelijkheid, dat het zout zijne kracht beware, wat de Heere wil van zijne discipelen. Evenals het zout zijne kracht moet behouden, en hetzelfde, bij gebrek daarvan voor niets deugt, dan om weggeworpen en van de menschen vertreden te worden, zoo ook is het met de geloovigen. Zij moeten gezouten zijn, ten einde alzoo zelf een zout te zijn te midden van deze bedorvene en bederf-aanbrengende wereld.

De geloovigen moeten gezouten worden. In zich zelf zijn zij harteloos en gansch bedorven. Maar wat moet nu geschieden? De Heere komt met zijn Geest te werken, en brengt de zielen der zijnen onder den Heere, onder de vreeze Gods, onder den band des Verbonds. Nu komt er door genade een gansch ander beginsel in. Het is het woord Gods, het welk met kracht en klem op de zielen komt en zulk een beslag uitoefent, dat men geheel komt onder de macht en den invloed des heiligen Gods. En dat te meer, naar mate men zich meer schuldenaar gevoelt, en men door de genade Gods in Christus vrede vindt bij en met God, zoodat men met blijdschap zich Gode onderwerpt, en niet zijn geheele hart voor Hem leeft.

In de blijmoedigheid der overgave ligt de kracht tot verlaten der wereld en ter overwinning in den strijd.

Ziet het in het krijgshier. Denkt u eens een leger, dat te velde trekt, als met lood in de schoenen, of dat vreesd voor het minste gevaar. Is zulk een leger iets waard in den krijg? Kan zulk een leger de overwinning behalen? Immers neen! Maar denkt u eens een leger, dat zich Gode en ook het vaderland geheel overgeeft, het welk met liefde bezielt is voor vorst en vaderland, een leger, dat voor niets bang is, dat door geloofskracht aangevuurd en gesterkt, zelfs den dood trotseert, zulk een leger kan wat doen en is vaardig ten strijde en ook ter overwinning.

Zoo ook ligt de kracht van de discipelen des Heeren daarin, dat zij met lijf en ziel het eigendom zich kennen van Hem, Die hen met zijn dierbaar bloed gekocht en van alle geweld des duivels verlost heeft. Op dat geheele, dat volkomene komt het aan. Den Heere zullen wij dienen met een volkomen hart en met eene gewillige ziel; evenals ook steeds een volkomen offer ten altare moest gebracht worden.

Zegt Christus niet: die n'et verlaat al wat hij heeft, die kan mijn discipel niet zijn? En: die zijne hand aan den ploeg slaat, en ziet naar hetgene achter is, is onbekwaam voor het koninkrijk Gods. De geloovige dus moet den Heere geheel toebehooren. Hij is, zal 't goed zijn, zich geheel aan den Heere kwijt. Hij heeft volstrekt niet over zichzelf te beschikken, maar hij is het onvoorwaardelijk eigendom van Christus, naar wiens wil hij zich geheel heeft te schikken en wiens woord hij onbepaald en met blijdschap heeft te volbrengen. En dat wel als vrucht van de genade Gods, geopenbaard in de ziel, en van de inschrijving van Gods wet in de harten van Gods kinderen door den Heiligen Geest.

Dat dit, helaas, zoo weinig het geval is, en dat er zooveel halfheid is en een huken op twee gedachten, is de oorzaak van die benauwdheid en gedruktheid der ziel. Halve menschen kunnen nooit blijde zijn. En als ze nog blijde zijn, dan is hunne blijdschap gekunsteld en niet van den echten stempel. Nu is er nog iets, daar wij de aandacht op wenschen te vestigen, en dat is, dat, zal iemand in waarheid een zout zijn, hij zeer moet letten op de dengelijkheid van het beginsel, waardoor hij geleid en gedreven wordt.

Sommigen meenen, dat, ten einde veel kracht te openbaren, men veel beweging moet maken. Toch is zulks geheel tegen de meening en tegen de wijze van optreding van den Heere Jezus. Hij wilde zijne stem op de straten niet verheven hebben en nooit eenige beweging gemaakt hebben van hetgeen Hij deed. Het komt slechts aan op de zuiverheid van het beginsel. In den levensstrijd te midden van de vijanden des Heeren is b.v. veel gevaar, om met vleeschelijke wapenen te strijden, en slechts zeer enkelen zijn er, die achter den Heere willen strijden met geestelijke wapenen in den weg van zelfverloochening, van kruisdraging en van volzaamheid achter den Heere Jezus Christus. Een fijn scherp mesje kan soms veel meer snijden, dan een groot, bot, en roestig mes. De beginselen, waarvan wij uitgaan moeten juist, fijn, belijnd zijn, niet op formalistische wijze, maar in waarheid, doortrekkende het geheele hart en leven.

Nu is tot die bewaring van dat zout in zich vaak zeer bevorderlijk het gezouten worden met vuur. Dat wil zeggen, dat de lijdensschool en de doorloutering door het vuur des lijdens en der beproeving dikwijls een uitnemend middel is, om den geloovige meer te doen wortelen in de waarheid, om hem meer waar en degelijk te maken, om in hem behoefte te verwekken, dat het alles meer waarheid wordt in zijn binneste, en dat de Heere hem leidde in de waarheid, hem sterke en trooste. Hem nabij zij en vervulde met zijn Geest. De verdrukking toch werkt lijzaamheid, en de lijzaamheid bevinding, en de bevinding hope. De lijzaamheid hebbe een volmaakt werk, opdat men moge volmaakt zijn en geheel oprecht, in geen ding gebrekkelijk.

Heeft iemand dus het woord des Heeren, zijne genade, zijn Geest in zich, is hij geheel het eigendom des Heeren, is het hem alleen om den Heere te doen, heeft hij niet eigen plannen en wegen voor oogen, maar kan hij met Paulus, en dat wel ten allen tijde, zeggen: Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal? dan heeft hij waarlijk het zout, het ware zout, het beginsel des levens in zich.

Dat beginsel geeft aan het geheele leven, anders vaak zoo doelloos dooreld, kracht en betekenis. Dan is het leven niet laf en walgelijk; maar rijk in betekenis en heerlijkheid. Dan gevoelt men geene levenszathed en verveling, gelijk de wereld; maar dan is er plaats voor vrede, voldoening en blijdschap. O, het leven zonder Christus is zoo onuitstaanbaar akelig, vervelend, laf en doelloos; al is men overigens nog zoo rijk en zich badende in allerlei wereldsche begeerlijkheden. Het bedenken des vleesch is de dood. Alleen het bedenken des Geestes is het leven en de vrede.

Zoo ook, dat zout van Gods woord en genade bewaart voor bederf; ja zelfs het keert het bederf, dat zich begon te openbaren. Denkt maar aan een Jozef! Bewaarde de vreeze Gods hem niet voor de zonde? En werd Mozes door de kracht zijns geloofs niet bewaard, te midden van de weelde verbonden aan het hof, om door de wereld medegesleept en geheel verdorven te worden.

O, gelukkig ons, als wij dat zout in ons hebben! Christus roept ons toe; hebt zout in u zelve; en gelukkig de mensch, die daar geheel van vervuld en doortrokken is; die wordt voor veel bederf en ook voor veel ellende bewaard; die heeft in beginsel een leven in zich, vol van vrede en bemelsche blijdschap.

Nu laat het zich best begrijpen, hoe de wereld al dieper en dieper zinkt in zonde en allerlei gruwelen; ja, dat de wereld zich zoo diep ongelukkig gevoelt. Dat is waarlijk geen wonder. Indien er eens geen zout zou zijn, of indien men geen zout wilde gebruiken, om de spijzen smakelijk te maken, wat zou men laffe en walgelijke spijzen moeten eten! En indien men eens goed vond, om het zout te weren uit het vleesch, dat men bewaren wilde, wat zou men een bedorven vleesch krijgen!

En toch in zeker opzicht doet de mensch niets anders. Hij neemt het zout weg uit de wereld; hij wil de wereld verbeteren zonder het evangeliezout. En dat gaat nu eenmaal niet. De wereld verduert hoe langer hoe meer, tot dat men te laat de wrange vruchten moet plukken van zijn dwaasheid en eigenzinnigheid.

Een wereld, niet gezouten met het zout des Woords, wordt langzamerhand een monster, dat niet te temmen is in zijne woede en razernij.

Daarom rust er eene dure roeping op de geloovigen, en wel, om gansch doorzouten te zijn van dat zout des Woords. Dat is noodig voor de geloovigen zelve, alsook tegenover deze wereld, die in het boze ligt. Zij moet de kracht zien en gevoelen, die er ligt in het Woord en ook in de geloovigen. Mannen als Jozef, Mozes, Jozua, David, Daniël en al de apostelen en martelaren geven getuigenis van zich door

woord en wandel. De wereld zal weten, welke kracht schuilt in Gods volk, dat voor zijn aangezicht leeft. Wel mag door scherpe belijning der beginselen en door krachtige beleving der waarheid de vrede onderling en de zachtmoedigheid geen schade lijden. Zien wij daartoe op Christus, die altijd deed, wat den Vader welbehagelijk was en die zich overgaf tot den dood des kruises, maar die toch meer dan iemand den vrede zocht en liefhad. Krachtig in den Heere, getrouw tot den dood, maar ook vol van zachtmoedige wijsheid, dat zij onze leuze. Zoo zullen wij een sterk sprekend getuigenis, een krachtig zout zijn te midden dezer diep gezonkene wereld; geve de Heere, tot zegen van velen, tot vertroosting en versterking van Gods volk en ter eere onzes volzaligen Gods.

J. J. A. PLOOS VAN AMSTEL.

Schriftbeschouwing.

Niets vergoedt het gemis der liefde.

1 Cor. 13: 1-3. Al ware het, dat ik de talen der menschen en der engelen sprak, enz.

Paulus wees den Corinthiërs, 12: 34 een »boven alles uitnemend« weg aan, met dien, waarop men gaven na-jaagt niet te vergelijken. 't Is de weg der liefde. Naar gaven moeten de Corinthiërs staan, voorzeker, schoon mist naar die, welke tot stichting der gemeente dienen. Maar niemand vergete, dat geene gave ons nut, zoo wij de liefde missen. Ten einde den indruk van wat hij hiermede zegt te verhoogen, is Paulus zoo onpartijdig mogelijk, door zichzelf mede in te sluiten, ja, over deze ernstige dingen te spreken, als golden zij hem zelve alleen. Met opzet somt hij de treffelijkste gaven op; een aanvang maakt hij met de gave, die hij vroeger, 12: 28, de laagste plaats aangewezen had door ze het laatst te noemen. 't Is de gave der talen, die, om lofzeggingen te spreken in een staat van verrukking des geestes, waarbij de geregelde volgorde der denkbeelden op den achtergrond trad, en de spreker zijne voorstelling in woorden uitsprak, die zoo van de gewone klanken en zegswijzen afweken, dat er, om ze te verstaan, een uitlegger noodig was. Om wat hij zeggen wil zoo sterk mogelijk te laten uitkomen, stelt Paulus deze gave in hare hoogst mogelijke volkomenheid voor, zooals zij in niemands bezit is; hij onderstelt een oogenblik, dat hij de gave der tongen bezat in alle denkbare verscheidenheid van vormen, zooals zij zich uergens of nimmer onder menschen of engelen openbaart. Hoe hoog zou hij dan in de schatting der Corinthiërs niet staan! Toch ware hij, zoo hij de liefde niet had, door deze gave slechts een klinkend metaal of eene luidende schel geworden, meer niet. De hier gebruikte beelden stellen den van liefde ontblooten spreker voor, als een die zelf niets is, en slechts als werktuig gebruikt wordt door eene hoogere macht om een wel geweldigen, maar snel voorbijgaanden indruk op anderen te maken, zonder eenige vrucht voor zichzelf. Hier op gaat de Apostel er toe over om van de gave der profetie en wetschap te spreken; men ziet het; hij kiemt van het lagere tot het hoogere op. Zie, zegt hij, al bezat ik de gave om in profetische bezieling alle verborgenheden, niet slechts van den raad des heils der gemeente te verkondigen, zoo dat ik wist wat God weet, en sprak gelijk God spreekt en ik had de liefde niet, zoo ware ik niets. Niets — kan het minder? Gelijk oordeel velt hij over den mensch, die wel de gave des geloofs heeft, maar niet de genade der liefde. Het geloof, hier bedoeld, is, gelijk blijkt uit de omstandigheid, dat het onder de gaven wordt gerekend, niet het geloof dat alle Christenen gezamenlijk hebben, het geloof waaruit men gerechtvaardigd en waardoor men gereinigd wordt, maar zekere gewisheid des harten, dat God in zekere zaak met ons is. 't Is het geloof, waardoor men dingen doet, die wonderen zijn, wonderen van heldenmoed of geesteskracht, ja, soms ook wel element of ziekte aan zich onderwerpt. Al had den wij dit geloof in zoo groote mate, dat wij, gelijk men het spreekwoordelijk uitdrukt, bergen verzetteden, zoo zouden wij nochtans niets zijn, als wij ontbloot van liefde waren. Zelfs zulke handelingen, zegt de Apostel, die de hoogste waarde zouden hebben, als zij uitingen der liefde waren, werpen ons geene nuttigheid af, als zij niet uit liefde worden verricht. Stel u den dienst der hulpvaardigheid in haren wijdsten omvang voor, zoo als zij de overgifte van alle goederen aan de armen in zich sluit, zie, als zucht naar roem bij menschen of naar verdienste bij God, in stede van liefde, ons tot dat offer dreef, het zou ons geene vrucht afwerpen. Neem zelfs aan, zoo vaart Paulus voort, dat iemand, om des geloofs wille, Gode, onder de meest smartelijke omstandigheden, het hoogste offer, dat des levens bracht, zie, moest

het in den dag des gericht blijken, dat hij niet had liefgehad, zijn offer zou als niet gebracht worden aangemerkt. Laat uw lichaam verbranden, het geeft geen nut aan den man, wiens hart nooit in liefdevuur ontstak. Vergete het niemand, bij elken belijder, zelfs bij Paulus, zal in den dag des gericht alereerst naar liefde gezocht worden; wordt deze niet bij hem gevonden, dan wordt naar niets meer gevraagd, wijl geen werk liefde kan vergoeden. In de werken wordt de liefde gezocht, en hoe gering het werk ook mag zijn, al bestond het slechts in het uitreiken van een beker koud waters, zoo zal het zijn loon geenszins verliezen, als het uit liefde geboren werd. Gij kunt alles weten, alles vermogen, alles offeren, toch, o mensch! zijt gij zonder de liefde niets; een kind, dat liefheeft, is grooter dan gij. Wat is zij dan, deze liefde, zonder welke niets mij nut? 't Is eene gezindheid, die ons van nature niet eigen is, maar eerst dan in ons komt, als (God zelf haar van zichzelf in ons doet overgaan. Deze liefde is van gelijke natuur als de zijne; deze liefde is als de nawerking van de zijne. Zij bestaat in een innerlijk welgevallen aan den broeder, geboren uit het geloof, dat God een welgevalen aan hem heeft, en niet alleen zijnen Zoon en zijnen Geest, maar ook ons aan hem heeft gegeven, om met Deze zijn belang te dienen, en zijne zaligheid uit te werken. Zoo volgt deze liefde Gods liefde op den voet. Zij verklaart zich niet uit 's broeders beminnelijkheid of uit 's broeders gaven; evenmin uit de omstandigheid, dat hij ons liefheeft. Immers is Gods liefde hieruit niet geboren? Hoe zal onze liefde dan op de zijne gelijken, en als de weerslag van deze zijn, zoo wij slechts liefhebben, wat ons liefde afdwingt? Liefde, die zich uit het beminde voorwerp zelf verklaart, is vriendschap; en ja, vriendschap zal eens de kroon, de vrucht der liefde zijn, straks als deze haren arbeid ten volle verricht, en over alles wat haar zou kunnen uitdooven getriumfeerd heeft, maar ook slechts kroon en vrucht Liefde heeft God tot oorsprong; zijne liefde is het geheim van onze liefde, en de kracht van onze liefde; zij heeft den broeder lief, enkel en alleen, omdat God hem liefheeft. Dit geloof, dat God een welgevalen in hem heeft, zet hem in onze schatting zulk eene waarde bij, dat wij zijne gemeenschap zoeken, om met verloochening, ja met opoffering van ons zelve, hem van dienste te zijn, of wij eenigszins mochten medewerken om Gods heilsraad over hem tot zijne volle vervulling te brengen. Wie zoo liefheeft, zeker hij heeft vreugde aan zijne gaven, dat hij in tongen spreken of de verborgenheden der wetenschap verklaren kan, maar niet om zijns zelfs wil, neen, om zijns broeders wil, dat hij wat heeft om dezen te dienen. Zoo hij offers brengt, hij brengt ze niet aan zijnen roem, of aan zijn belang, maar aan den broeder, gedachtig, dat hij zichzelf niet onthouden mag, aan eenen, wien God niets minder dan zichzelf geven heeft, ten koste van zijn eenigen en geliefden Zoon. Wie zoo liefheeft, is waarlijk iets; door de gaven toch mogen wij Gods werktuig worden, eerst door de liefde worden wij zijn beeld. Door haar worden wij eens geestes met hem en leven wij zijn leven mede; want God is Liefde. Zoo een zal loon ontvangen; wij nemen ons eigen belang nooit beter waar dan door het om Gods wil voor den broeder op te offeren. Zooveel levens wordt de liefhebbende rijker als hij broeders heeft liefgehad, en voor de offers, die hij gebracht heeft, ontvangt hij niets minder dan een koninkrijk terug. Liever zonder gave dan zonder liefde — dat niemand zich ruste gunne, vóór hij dit van harte nazeggen kan. Liefde is het eenig onbedriegelijk kenteeken, dat wij uit den dood des vleeschelijken, zelfzuchtigen aanzijns tot de gemeenschap aan het ware, Goddelijke leven zijn ingegaan. Maar wie zal zoo met God liefhebben? Ach! wij zijn zoo diep gezonken, dat het ons onmogelijk is, iemand te kunnen liefhebben enkel omdat God hem liefheeft! Geen gebod brengt haar in ons hart; dat doet God alleen. En daardoor bereidt Hij ons hart om lief te hebben, dat Hij er eerst uit wegneemt, wat het liefhebben onmogelijk maakt: de lust aan ons zelve. Hij geeft den mensch oogen om zich zelve te bezien — dat is genoeg. Dan toch ziet men zoo veel kwaad en zooveel nietigs aan zich, dat men ophoudt, om alles als middel voor eigen vleesch te willen. En als God dan zichzelf aan ons openbaart, als Dengene, die aan zulken zichzelf gaf, zie, dan gevoelen wij ons schuldig aan Hem, om met al wat wij zijn, Hem in zijne kinderen te dienen. Maar eer ook niet. God alleen kan beminnen, vóór Hij bemind is; wij moeten van Hem bemind zijn, vóór wij de zijnen kunnen beminnen. Onze liefde is er slechts door zijne liefde.

v. A.

AAN EEN VRIEND TE JERUZALEM.

Waarde Vriend,

Het ten doode gaan van wie we kenden en liefhadden, wekt veelal allerlei herinneringen in ons op, en verplaatst ons onwillkeurig in de dagen van ouds. Zoo de dag nog eens aanbreekt, dat iemand in staat zal zijn de geschiedenis van de kerkelijke beweging in Nederland, van het jaar 1827 af, met gencegzaame objectiviteit te beschrijven, zal er nog veel merkwaardigs aan het licht komen. Vooral zal het dan blijken welk een machtigen invloed het persoonlijk karakter en de eigenschappen van de hoofdmannen en leiders op den gang der zaken gehad heeft, en hoe toch ook weer de beginselen binden en sterker zijn dan menschen.

Zij, die hun leven doorbrachten in het veroordeelen en bestrijden der Scheiding, zochten en zoeken vooral hunne sterkte in zekere verschijnselen en uitwassen of gezwellen, die de Scheiding van 1834 vertoonden en haar, van sto den aan, in levensgevaar brachten. Zij noemden dit Novatiansche, Donatistische en Labadistische dwalingen. Maar zij zagen en zien daarbij over het hoofd, dat de eigenlijke kracht, het wezen en de grondgedachte der Scheiding, niet in die buitensporigheden gelegen is. Iemand, die eenige misvorming aan zijn lichaam heeft, kan daarom nog wel gezond van harte zijn. En in den gang der geschiedenis, tot op dit oogenblik, is het gebleken, dat de grondgedachte van de kerkelijke beweging in onze eeuw eene andere is, dan die van de verschillende Scheidingen in vroeger eeuwen.

Om de Scheiding in onzen tijd te begrijpen, moet men eerst begrijpen, wat de revolutie van 1789 voor volken en staten beteekent, en wat omkeering zij in alles heeft teweeggebracht. En dan, in de tweede plaats, dient men de mannen te kennen in hun karakter en al hunne eigenaardigheden, die aan het hoofd der Scheidingsbeweging in ons land stonden. Vooral de invloedrijken: de Cock, Scholte, van Velzen, Brummelkamp en van Raalte. Nooit zal men een goede geschiedenis van de Afscheiding kunnen schrijven zonder deze mannen in den grond te kennen en begrepen te hebben.

Ds. H. E. Dosker te Holland, N.-Amerika, heeft in het vorige jaar een levensschets het licht doen zien van Ds. A. C. van Raalte, een man krachtig in woorden en werken. Het boek is uitgekomen bij C. C. Callenbach te Nijkerk, en wenschelijk zou ik het achten, dat het in handen van velen kwam. Dosker verdient den dank van het Hollandsche volk in Amerika niet alleen, maar ook van het Oude Vaderland, voor zoover het belangstelt in de kerkelijke aangelegenheden onzer eeuw en in ons land. Met groote liefde en geestdrift teekent Dosker het beeld van dezen zeldzamen man. Het onsystematische, de ongeorganiseerde kracht, in dezen man aanwezig, verklaart tal van verschijnselen ook in de Nederlandsche Afscheiding.

Verbeeld u, dat van Raalte zelf getuigt: »Kerkvorm en Kerkregering waren bij mij vrij doode denkbeelden.«

Men zou zoo zeggen: zulk een man was in de Ned. Herv. kerk precies op zijn plaats. Vóór zijne bekeering tot God, die in 1832, het jaar waarin de cholera haar intrede in ons land deed, scheen hem de bediening des Woords voor zijn persoon de minstpassende werking toe. Maar na dien tijd was het zijn biddend streven en begeerde hij niets anders, dan zijn leven in de prediking des Woords te slijten.

Een Generaals-steek zou echter voor van Raalte passender geweest zijn dan een Dominees-steek. Men behoeft zijn welgelijkt portret in het boek van Dosker maar aan te zien om dit te begrijpen. En die hem hebben hooren spreken, weten hoe doordringend en aangrijpend, hoe bevelend zijn woord was, en welk een kracht er school in dezen kleinen man. Onmogelijk was het dan ook den Dominees-steek op zijn hoofd te houden. De man, die als proponent weigerde onvoorwaardelijke gehoorzaamheid te beloven aan de reglementen en kerkbesturen der Ned. Herv. kerk, weigerde ook onderwerping aan de Dordsche Kerkenordening en aan de Synoden der Geschiedenen, en zou niet hebben kunnen gaan in het onderwetsche predikanten-gewaad. Hij had zijn wil onderworpen aan Gods Woord en zoo werd zijn wil de wet, waarnaar hij leefde, en stelde hij anderen de wet, gelijk krachtige karakters dat steeds doen. Deze machtige individualiteit, geheiligd door het genadeleven, kon zich eerst ten volle ontplooiën in de bosschen van Westelijk N.-Amerika. Daar kon hij een wereld scheppen, zooals hij geloofde dat de wereld zijn moest.

Er was in van Raalte, gelijk als in anderen, een zonderlinge mengeling van Methodisme en Gereformeerde denkbeelden. Vandaar meestal de moeilijkheid, vooral in de eerste jaren, om elkander te begrijpen, Vandaar ook het verschijnsel, dat van

Raalte geen eigen of nieuwe Hollandsche kerk sticht maar, in Amerika aangekomen, zich voegt bij de historische Gereformeerde kerk en zijn volk daartoe ook beweegt. Vandaar ook dat de emigranten zich moeten onderwerpen aan de regelingen en wetten, die van Raalte invoert, omdat hij gelooft, dat ze naar Gods Woord zijn. Ook zijn ze Amerikaansch-Christelijk.

Er was in van Raalte een behoefte aan alleen-heerschappij. Hij bedoelde het goede, zag waar het lag, riep allen toe: daarheen! maar kon zich dan ook niet door menselijke wetten en bepalingen laten belemmeren, ofschoon hij zelf toch ook maar een mensch was.

Zoo gebruikt de Heere God allerlei gereedschap, tot hetgeen Hij wil. Ware van Raalte in Nederland alleen-heerscher geworden, de Scheiding zou een jammerlijk verloop gehad hebben. En ware van Raalte er niet geweest, de Scheiding zou in het geheel geen verloop gehad hebben en op een dood punt gekomen zijn.

Dat ik zoo aan van Raalte kom, staat in verband met de werkzaamheden tot plaatselijke ineensmelting der nu vereenigde kerken. De Gen. Synode heeft zich zeer duidelijk en ernstig op dit punt uitgesproken, en ieder gevoelt, dat het een eisch is van onze belijdenis en van ons kerkelijk beginsel. Maar behalve de praktische moeilijkheden, die aan zulk eene ineensmelting verbonden zijn, wordt de bedenking gehoord, dat ééne groote gemeente met een aantal predikanten, onderlingen en diakenen niet bevordelijk is aan den geestelijken bloei en de goede tucht, vooral op den levenswandel der duizenden, die zulk eene gemeente vormen. Ook voor de predikanten is er een groote schudwilde aan verbonden. Behalve dat de predikanten een groot aantal leden niet eens van aangezicht kennen, moeten het sterke beenen zijn die de weelde, aan het bedienen van zulk eene gemeente verbonden, kunnen dragen. Verbeeld u eens, dat b. v. in Londen dit stelsel werd toegepast, dat daar was ééne kerk, met 3000 predikanten en even zoveel kerkgebouwen, en dat de predikanten, elk op zijn beurt, in die kerkgebouwen moesten optreden, en den weg er heen te voet moesten afleggen! Doch ik wil niet schertsen met het ongerijmde. De werkelijkheid ligt dicht bij. Nog in de vorige maand moest ik den morgen- en avonddienst verrichten in twee kerkgebouwen, die beide, als men een gewone milt heeft, p. m. drie kwartier eischen om te bereiken. Dat geeft p. m. drie uur loops, om twee predicationen te doen, in zijn eigen kerk en in zijn eigen stad.

Vandaar dat het denkbeeld van parochiaal-kerken ook wel eens opkomt. In Amerika heeft men steden met twaalf Gereformeerde kerken, die alle in één classicaal-verband zijn, maar toch elk als volledige kerk plaatselijk optreden. Sommigen wijzen daarop en vinden dit uitnemendend aan het Nederlandsche stelsel. En nu trof het mij, in Doskers boek een critiek op het Amerikaansche stelsel te lezen, die niet tot navolgen uitlokt.

Van Raalte was tegen ééne groote gemeente met verscheidene predikanten. Er moeten nieuwe gemeenten gesticht worden, telkens als de eerste gemeente te groot wordt. »Hij haatte, zegt Dosker, het Bisdommelijke eener groote gemeente met al de euvelen, die zulk een torenbouw van Babel steeds vergezellen.» En hij kreeg zijn zin, te Holland, Grand Rapids en in alle groote plaatsen, waar Hollandsche kerken waren of kwamen. »Pas op, dat je geen Bisdom vormt; vormt nieuwe gemeenten,» zoo klonk zijn woord, allerwegen. En wat zegt Dosker, die anders zeer ingenomen is met het Amerikaansche? Ik zal u zijn eigen woorden afschrijven.

»Veel verbroekeling en verbittering ware echter voorkomen geworden, indien hij zich gehouden had bij de ééne gemeente, met meerdere kerken en predikanten.»

»Het zij mij vergund nog eens te herhalen, dat mijns inziens de andere, n.l. de weg die der eenheid der gemeente, met meerdere predikanten en kerkgebouwen, de betere weg geweest ware.»

»Zoo toch ware beter beantwoord aan het Gereformeerd denkbeeld, dat de Gemeente zich maar op ééne wijze als één lichaam, op ééne plaats, openbaren kan.»

»De bittere jalousien tusschen zustergemeenten, zoo als wij die nu vinden, waren voorkomen geworden.»

Van die »bittere jalousien» zou ik u wel 't een en ander kunnen verhalen. Ze zijn ons niet vreemd. Doch waartoe zou het dienen? Wij mogen, wij kunnen, wij moeten ineensmelten, op alle plaatsen. Toestanden, als er nu bestaan, kunnen niet anders dan tot groote, geestelijke schade, bestendig worden. Ook kunnen wij niet wachten op het oogenblik, dat alle menschen het goedkeuren. Zoolang wij niet saamgesmolten zijn, spreken de menschen

van een z. g. vereeniging. Smelten wij wel samen, dan zeggen ze tot die van B.: ziet ge wel, dat ge nu geheel en al Afgescheidenen zijt geworden; en tot die van A.: heb ik 't u niet altijd gezegd, dat gij verraden en verkocht zijt aan de Doleeren den? Willen we nu Satan een genoeg doen, dan moeten we ons door die praatjes vrees laten aanjagen. Maar willen we des Heeren woord gehoorzamen, dan moeten we doen, wat wij vermogen: dat de plaatselijke vereeniging, althans niet door onze schuld, een dag langer uitblijve dan volstrekt onvermijdelijk is.

Zoo staan nu op 't oogenblik de zaken. En onder dat alles zoeken we sterkte in de bekende spreuk: »Rust hierna maals.»

Het heeft u zeker ook zeer verblijdt, dat de heer A. F. de Savornin Lohman weder voor de Tweede Kamer gekozen is. Nu, ook in onze kringen, alle man roept om vrijheid, meerdere vrijheid, is het een zegen te achten, dat deze man weder in het parlement optreedt, zeggende: De vrijheid; goed! Maar ook het gezag!

Van harte,
T.t.
GISPEN.

Buitenlandsche Kerken.

De E. H. van schrijft het volgende bericht in de Wachter van 20 Dec. j. l. — »Donderdag j. l. trof de gemeente Midland Park, N. J. een zware slag. Haar nieuw kerkgebouw, dat pas vier weken geleden afgezonderd was voor den dienst des Woords, werd door brand vernield. Voor de gemeente is dit een groote slag. Zij zit in rouw. Het vorige jaar moest zij, tergevolge der scheiding, haar kerkgebouw verlaten en kreeg door de goedheid des Heeren, na een jaar omzwervens, een nieuw eenvoudig en doelmatig huis des gebeds. Zij was zoo blij en thans... thans is zij weder van alles ontbloot. Geve de Heere onze God genade om Hem te zwijgen en helpe Hij ons aan een ander kerkgebouw. Zal dit geschieden, dan dient een ieder die met middelen gezegend is, ons te helpen. God beride daartoe de harten.» — De Syn. Comm. der Holl. Christ. Geref. kerk steunt deze bede om hulp door het volgende:

»De Synodale Comm. der H. Chr. Geref. Kerken in N. Amerika: Vernemen hebbende van het afbranden der nu gebouwde kerk der gemeente Midland Park, Paterson; en verzocht zijnde door den kerkeraad der gemeente, gesteund door de Commissie der Classis Hudson, om al de gemeenten onzer denominatie, tot behouden eener collecte voor den wederopbouw der kerk, aantemoedigen, heeft ondanks de harde tijden van heden, toch geen vrijmoedigheid om dat te weigeren; weshalve zij die collecte bij ieder aanbeyelt, hopende dat die gemeente spoedig geholpen en door de sympathie van allen getroost mogen worden.

»De Synod. Comm. voorn.
J. H. Vos, L. J. HULST, R. T. KUIPER.
South-Holland 25 Dec 1893.»

Reeds langen tijd zijn de Amerikaansche bladen en vooral die van de Holl. Christ. Geref. kerk gevuld met berichten, waarin de belangstelling voor verongelukte landverhuizers getoond wordt, door het heenzenden van leeraars of zendingen niet alleen, maar ook door het zenden van geld en goederen, om in de nooden der ongelukkigen te voorzien.

In de Wachter van 27 Dec. l. l. schrijft over de streek zelve Ds. E. Bos, die naar Rilland bezingt. Ds. C. Bode schrijft in hetzelfde blad het volgende, dat wij, om ook onze waardeering van de broederlijke hulp te toonen, niet mogen weigeren in hoofdzaak op te nemen.

»Nood in Alamosa, Colorado.

»Noodkreet van de gemeente Rilland; zij moet opbreken; zij kan niet langer daar blijven. Een vergadering werd belegd te Orange City, Iowa, van de Classische Commissie, met eenige predikanten en onderlingen. Op die vergadering werd besloten dat die menschen uit de woestijn uitgeleid moesten worden.... Hen daar langer te onderhouden zou zijn alsof men geld wierp in den Oceaan. Hen uit te leiden, dat kost veel geld, want het is elf honderd mijl zuidwest van hier, en daarenboven bedraagt de vracht in het Rotsgebirge 6 cent per mijl. Zij moeten een leidsman hebben, die hen uitleidt, omdat hunne zaken zeer ingewikkeld zijn, en ook wordt dan het reizen goedkoper. Onze Zending komt er juist vandaan, met 7 huisgezinnen en 4 personen; om die er uit te leiden heeft 779,22 doll. gekost. Nu is er reeds 145 doll. schuld gemaakt. 700 doll. kost het om de anderen die er nog zijn, er van dan te krijgen. Onze Zending heeft hun beloofd om met twee weken terug te komen en hen daar van dan te halen, want de nood is zeer groot. Bij de meesten is het brood schoon op, en geen geld of credit om iets te koopen. Zij worden naar onderscheidene gemeenten gezonden. Zijn zij daar, dan helpen die gemeenten hen door den winter. Daar wij zitten in rouw gedompeld over het groot en bijna onoverkomelijk verlies van onze dierbare dochter, kwam onze Zending hier om geld te leenen van eenige personen. De nood is zeer groot. Wij spreken onze verontwaardiging uit over hem, die onlangs schreef dat zij het daar zoo goed hadden, dat was niets als onwaarheid. Vriendelijk en dringend verzoek aan al ons volk en gemeenten, dat men collecteere en gaven geve, en zende het direct aan Rev. E. Breen, Orange City, Iowa. Laten wij bedenken, dat de Heere de armen in Zijn plaats heeft achter gelaten. Wij zijn te bedroefd om

te schrijven, indien de noodkreet nacht en dag van ons volk te Alamosa, Col. niet opsteeg tot den troon der genade, zouden we niet geschreven hebben.

B. BODE.

»Austerville, Butler Co, Ia.
»P. S. — Wij menen zoo goed zijn in Nederland, om dit ons schrijven over te nemen, opdat er geen volk meer verleid worde.» —
C. B.

C. M.

Een gevangene in Japan las zijn medegevangenen uit een van een bewaarder geleenden Bijbel de vier Evangelien voor. Hieruit ontstond eene groote opwaking, want 500 veroordeelden verklaarden, zich bij het Christendom te willen aansluiten. De cipier der gevangenis verzocht daarop en verkreeg ook, vier Christelijke onderwijzers of zoogenoemde zedemeesters, die de volle vrijheid hebben, de gevangenen Evangelisch te bearbeiden.

Geref. Schoolonderwijs.

De kwitanties van de Vereeniging voor Geref. Schoolonderwijs zijn verzonden. Paschen valt dit jaar wat vroeg in. Mag ik nu de Correspondenten en Agenten der Vereeniging vriendelijk verzoeken, een weinig haast te maken met het innen en opzenden der gelden aan onze Sub-penningmeesters?

Met dankzegging kunnen we kennis geven, dat als leden der Vereeniging zijn toegetreden: Ds J. C. Raamsdonk (f 2.50) en Jac. Maas (f 2.—) te Veere.

Wij hopen, dat de belangstelling in onze Vereeniging toeneemt, en dat de leden hunne contributiën met blijdschap zullen betalen, wetende dat voor hunnen steun den Heere wordt gedankt door hen, die er groote behoefte aan hebben.

T. Bos.

Scheurkalenders in de Kazerne.

Van N. N. te O.	f 1,—
Door Br. Hooft te Ermelo:	
Van K. te Leeuwarden	f 2,50
Van H. Rhebergen te	
Winterswijk	- 0,50 - 3,—
Door N. Koops te Rotterdam:	
Van v. d. Z.	f 1,—
Van v. d. B.	- 0,80
Van P. D.	- 0,50 - 2,30

Met hartelijken dank en vriendelijke aanbeveling,

E. KROPVELD.

Driesum, 15 Jan. '94.

Ingezonden.

AAN DE EERW. REDACTIE
DER Bazuin.

Mijnheer de Redacteur!

M.de namens den Kerkeraad der Gereformeerde kerk te Boornbergum en Korte-hemmen, verzoek ik u vriendelijk, onderstaand schrijven op te nemen in het eerstvolgend nummer der Bazuin.

Zooals u uit den inhoud ziet, lijdt het geen uitstel, opdat de lezers der Heraut en van de Friessche Kerkbode, terstond, ook door dit schrijven mogen weten, hoe de zaken daar staan, en opdat heel de kerk des Heeren in ons vaderland wete, wat groote dingen onze God reeds aan die jeugdige kerk gedaan heeft. En daarom heeft de jeugdige gemeente des Heeren te B. en K. o. i. zulk een heerlijke en dure roeping, om met het Evangelie van den gekruiste, met kracht tegen Socialisme en Synodalisme op te treden.

Maar nog is zij jong en zwak, al telt zij ook reeds een zestigtal belijdende leden, want dezen zijn meest allen van den geringeren stand en daardoor is zij finantiëel zwak.

Maar sterk is zij in den Heere haren God. Er heerscht opgewektheid, toewijding en ijver voor den Naam en zaak des Heeren.

Men gelooft daar algemeen: er is in die geestelijk zoo arme omgeving voor de jeugdige kerk, eene gopende deur, want er zijn vele tegenstanders.

En als zij nu eene Pastorie kon bouwen, en weldra een Bedienaar des Woords van den Heere mocht verkrijgen, dan heeft zij onder des Heeren zegen eene schoone toekomst. En heel de Classis Drachten zou zich met haar van harte verblijden. Want ook de Classis beschouwt deze jeugdige kerk als een voorpost, die, op het groote en kragtige leger des vijands, dat zich gelegerd heeft in den Zuid-oosthoek van Friesland moet inbreken.

Doch opdat nu ook heel de kerk des Heeren in ons vaderland wete, wat groote dingen onze God reeds gedaan heeft aan de jeugdige kerk te B. en K., mag ik u tevens melden, dat zij reeds op haar eerste aanvraag, van twee zijden grootelijks werd verblijdt.

De Brs. werden verblijdt allereerst door de Redactie van de Heraut, die niet alleen hunne advertentie wilde plaatsen; maar ook terstond eene gift van 20 gulden voor die zaak beschikbaar stelde, en zich vrijwilt aanbod, hiervoor giften of aandeelen in ontvangst te nemen. Maar laatst niet het minst. Tegelijk ontving de Kerkeraad het bericht van eenen broeder uit Drachten, dat hij tegen 4½ p.c. hun 1500 gulden ter hand kon stellen, zoodat er nu nog slechts 500 gulden noodig is om den bouw van eene Pastorie te kunnen voltooien. O, u moest het gezien hebben M. de R! hoe verblijdt die Brs. waren, met dit bericht, dat zulk eene kennelijke verhooring was op hun gebed. Ja, het was hunne enparighe betuyging: De Heere heeft gehoord eer wij hebben geroepen; Hij heeft gesproken, eer wij hebben gantwoord. Want toen zij in den namiddagdienst nog ernstig den Heere om uitkomst hadden ge-

smeekt, was op die bede reeds het antwoord door den Heere gegeven. Zijn Naam zij geloofd!

En nu nog slechts 500 gulden en wij zijn ook daar geholpen. Maar deze moeten dan ook door liefdigheften van buiten worden verkregen; opdat de jeugdige gemeente niet al te zeer bezaaid worde.

Doch wij hebben goeden moed, dat onze God ook de harten van onze rijkere broeders en zusters zal bewerken om spoedig deze 500 gulden bijeen te brengen.

Wij hebben daarop goeden moed, omdat wij dagelijks zien, hoe gewillig ons volk is om de liefde-offers te zenden, waar waarlijk nood is. En die is er hier; groot is de geestelijke nood in de omgeving dezer jeugdige kerk. Zwak is zij van haar zelve; nog zeer jong, maar toch reeds belast met een zware taak, doch kon zij die taak in de kracht haars Gods en met behulp der broeders vervullen, dan heeft zij ook een schoone toekomst; broeders en zusters, helpt dan om 's Heeren wil, wie helpen kan, haar die taak verlichten en volbrengen! Met de spoedige opname dezer regelen, M. de R! zal u zeer verplichten. de Kerkeraad der Gereformeerde Kerk te B en K. en niet het minst

Uwen U hoogachtenden Br. in Chr.

G. SIBESMA,

V.D.M.

Oudega, Sm. 15 Jan. 1894.

Zeer vestigen wij de aandacht op dit schrijven van Ds. Sijbesma. Het is nu nog maar te doen om f 500. Als onze lezers dit stuk van Ds S. maar goed lezen, twijfelen we niet, of het nog ontbrekende zal spoedig bijeen zijn.

Red.

Boekaankondiging.

Inleiding op de Boeken des Nieuwen Verbonds van Dr. J. M. S. Baljon, predikant te Almelo. Hoofdzakelijk bewerkt naar het »Lehrbuch der Einleitung in das Neue Testament» von Dr. Bernhard Weiss. Utrecht, Kemink & Zoon 1893. Prijs f 5,40.

Hoevel de Bazuin niet de meest geschikte plaats is tot aankondiging van een wetenschappelijk werk als het bovenstaande, moge er toch met een enkel woord de aandacht van Godgeleerden van beroep op gevestigd worden. De Berlijnsche Hoogleeraar Weiss, naar wiens Leerboek Dr. Baljon zijne Inleiding bewerkt heeft, is hier te lande geen onbekende. Zijn Leven van Jezus en zijne Theologie van het N. Testament zijn in veler handen. En daaruit is aan allen de richting bekend, welke de schrijver in zijn vaderland met talent en met eere vertegenwoordigt. Ook de Hollandsche bewerker heeft door onderscheiden studien op het gebied des N. Testaments zich een wetenschappelijken naam verworven.

Deze Inleiding draagt duidelijk het karakter der richting, door Schrijver en Bewerker beiden vertegenwoordigd. Zij gaat niet uit van de overtuiging, dat de Schrift Gods woord is, maar stelt zich tot taak, om haar op menselijke wijze te onderzoeken, evenals elk ander menselijk geschrift, en in haar echtheid of onechtheid te toetsen (§ 1—4). Het uitgangspunt is dus geheel gelijk aan dat der moderne critiek. Principieel schijnt er geen verschil te zijn.

Toch toont de Schrijver door heel het werk heen, dat hij zeer behoudend is. Van geen enkel boek wordt de echtheid ontkend of bestreden. Eene enkele maal wordt dit zelfs den Bewerker te erg. Bij de verdediging van den tweeden brief van Petrus ziet Dr. Baljon zich genoopt om op te merken, dat hij hierin met Prof. Weiss niet overeenstemt, en dat diens conservatisme hier alle perken te buiten gaat (bl. 434). Uitgangspunt en resultaten van het onderzoek schijnen alzo weinig met elkander in overeenstemming te zijn. Er zullen toch weinigen zijn, die gelooven, dat dit »conservatisme» van Prof. Weiss geheel en al los is van zijne dogmatische overtuiging aangaande de H. Schrift, en zuiver resultaat is van belangeloos historisch onderzoek. Trouwens, heel de manier van behandeling der vraagstukken, die bij deze wetenschap ter sprake komen, toont duidelijk, dat Schrijver en Bewerker tegenover de Schrift anders staan dan tegenover gewone menselijke geschriften. Indien het N. Test., zeer algemeen gesproken, religieus belang voor ons heeft, kan dit niet anders dan eenigen invloed oefenen op ons onderzoek. Maar waarom dit dan ook in de inleiding niet erkend en gehandhaafd?

Atgedacht van dit uitgangspunt echter, is het werk, dat Dr. Baljon ons aanbiedt, in veel opzichten voortreffelijk te noemen. Het bevat rijke stof. In drie deelen behandelt het de geschiedenis van den kanon (bl. 26—112), van het ontstaan der verschillende boeken (bl. 113—615) en dan nog kort bij wijze van aanhangsel de geschiedenis van den tekst (bl. 616—653). De stand der kwesties wordt telkens op heldere wijze uiteengezet; de bedenkingen en bezwaren tegen de echtheid ernstig overwogen; het resultaat met nauwgezetheid en bescheidenheid opgemaakt. Wie nadere inlichting verlangt over de oorsprongen des Nieuwen Testaments, zal dit werk met vrucht kunnen raadplegen. Het is bovendien over het algemeen in een duidelijken stijl geschreven, en laat zich gemakkelijk en aangenaam lezen. Slechts had de correctie wat nauwkeuriger kunnen zijn. Om alle deze redenen bevelen wij deze »Inleiding» ter kennismaking en bestudeering aan. Mogt de kennis der Schrift erdoor bevorderd en het geloof aan haar betrouwbaarheid en waarde erdoor versterkt worden.

H. BAVINCK.

Kampen.

ADVERTENTIE.

Heden verblijde de Heere ons door de voorspoedige geboorte van eene flinke dochter.

F. C. VAN DORP, v. d. M.
H. VAN DORP—
COUNOU.

Uelsen, 11 Jan. '94.
Graafschap Bentheim.

Door Gods goedheid voorspoedig bevallen van een welgeschapen Zoon, AALTE VAN AGEN, geliefde Echtgenoot van

L. v. AGEN.
Genemuiden, 14 Jan. '94.

Voor de vele bewijzen van deelneming, ontvangen bij het overlijden van onze geliefde Echtgenoot, Moeder en Behuwdmoeder TEUNISJE HAAS-NOOT, betuigen wij onzen hartelijken dank.

Uit aller naam,
H. KOERS,
v. d. M.

ULRUM.

Heden heeft de Chr. Jongel. Ver. alhier een gevoelig verlies geleden, door het overlijden van onzen medebestuurder en medelid

Johannes Elias Nap.

Moge de Heere de bejaarde ouders en familie sterken in dien weg, en zij het voor ons een krachtige roepstem tot bekeering.

Namens de Chr. Jongel. Ver.,
K. SMIT, Secr.

DELFTZIJL,
4 Jan. '94.

Zaterdagavond om half zes trof mij en mijne kinderen een zeer gevoelige slag, door het overlijden van mijn geliefden Echtgenoot en der kinderen dierbare Vader

Meijert Stadig,

in den ouderdom van 67 jaren. Gedurende 33 jaren was hij werkzaam in de bediening des Woords. Zondag 7 Januari trad hij voor het laatst op, ofschoon met een zwak lichaam. Zijn taak was hier af. God lei hem neer op het ziekbed, gaf hem een kalme gemoedsstemming en riep hem, nadat hij nog kort tevoren tot een zijner kinderen had gezegd: ik sta vast in mijn betrouwen, tot Zich.

Bedroefd en toch ook getroost zijn wij bij dit verlies.

M. STADIG—
KOSTER.
C. STADIG.
A. STADIG—
BOERSMA.
J. STADIG.
D. STADIG—
HUNZE.
G. STADIG.

TEN BOER,
13 Januari 1894.

Heden overleed, na eene kortstondige krankte, onze geliefde leeraar

DS. M. STADIG,
in den ouderdom van ruim 67 jaren. — Op Zondag 7 Januari trad Z.Eerw. nog tweemaal voor de gemeente op, ofschoon toen reeds de zwakheid des lichaams openbaar werd. Ruim 28 jaren diende Z.Eerw. in oprechtheid en trouw onze gemeente, en menig hart treunt om het gemis van den beminde voorganger, die in het volste vertrouwen op den Heiland heenging.

Namens den Kerkeraad:
J. H. STEENHUIS, Scriba.
TEN BOER,
13 Januari 1894.

Heden ontsiep in haren Heer en Heiland onze geliefde Zuster, Behuwdzuster en Tante
WILMINA WILBRANDS,
Wed. van J. A. BRUNEMEIJER,
in den ouderdom van bijna 75 jaar.

Namens de Familie,
F. STRIJKER.

BEILEN.
17 Jan. '94.

Heden overleed zacht en kalm na een korstondig en smartelijk lijden, in den ouderdom van bijna 35 jaar, mijne geliefde Echtgenoot

SARA GEERTRUIDA ROELOFS, mij nalatende drie kinderen, nog te jong om hun verlies te beseffen.

De zekerheid dat zij in haar Heiland is ontslapen, en de hoop op een wederzien hierna, troost mij in mijne diepe smart.

A. BONGERS.

ZWOLLE,

9 Januari 1894.

Heden ontsiep, na een langdurig lijden, in den ouderdom van 60 jaren, onze teerbeminde Echtgenoot en Moeder

ANNA VAN ANDEL.

De vaste overtuiging, dat zij nu rust bij haren Heer en Heiland, dien zij van hare jeugd af aan gediend heeft, troost ons in onze droefheid.

Gr. J. DE JONGH.

EVERDINA DE JONGH.

LEIDEN,

12 Jan. '94.

Na eene korte doch hevige ongesteldheid ontsiep gister, in de hope des eeuwigen levens, onze geliefde Broeder in den Heere

JAN BUSHEUVEL,

in leven diaken der Geref. kerk alhier, in den ouderdom van 52 jaren.

Door zijn eenvoud en godsvrucht genoot hij de algemeene achting der gemeente en droeg hij niet alleen de stoffelijke maar boven alles de geestelijke behoeften der armen op het hart.

Wij missen hem noode in onzen broederkring, doch de gedachte, dat hij verzameld is tot de schare der verlost door het bloed van Jezus Christus, doet ons, zij het ook met een bewogen gemoed, berusten in descheiding, die de Heere heeft gemaakt.

Trooste de Heere zijne diep bedroefde zwakke weduwe en neme Hij zijne twee onverzorgde kinderen onder zijne Vaderlijke hoede.

Namens den Kerkeraad,

J. A. GOEDBLOED, Praes.

J. DEN BOER, Scriba.

ALMKERK a/d Nieuwendijk,

14 Jan. '94

Ten derden male werd ons onderhart diep bedroefd, door het overlijden van onzen eenigen lieveling

JAN,

in den aanvallen leeftijd van 1 jaar en 17 dagen.

De Verbondsbelofte troost ons in dezen weg van zware beproeving.

J. VAN DE STEEGE.

M. VAN DE STEEGE —

NETJES.

KAMPERVEEN,

15 Jan. 1894.

Op het onverwachts werd heden onze Meisjesver. diep geschokt en bedroefd, daar het den Heere behaagde, binnen 8 dagen tot zich te nemen onze geliefde Presidente

ANTJE TEMPEL.

in den ouderdom van 32 jaar. Ruim 2½ jaar diende zij de Ver. als Presidente en had door hare oprechte godsvrucht, onverdrot en innemend karakter aller harten aan zich verbonden. Was het haar lust te arbeiden in den dienst des Heeren en meende zij zich eerlang aan den dienst der liefde geheel en al over te geven, des Heeren wil was, dat zij hem nu reeds volmaakt zoude dienen voor den troon. In de blijmoedige verzekering des geloofs, dat eeuwige vreugde haar bereid was, is zij heengegaan. Trooste de Heere de bedroefde Familie en geve Hij ons allen uit dit sterven, sterven te leeren!

Namens de Ver. 1 Thess. 5:11,

A. SCHENKEL, Secret.

H. KOENDERINK, Penm.

LOPPERSUM, 15 Jan. '94

Heden ontsiep in zijnen Zeligmaker Christus, onze geliefde Zoon en Broeder

GERBEN,

na een langdurig doch geduldig lijden, in den bloeienden leeftijd van 23½ jaar.

Mede namens Kinderen,

R. G. POORTINGA.

AUGSBUUR.

16 Jan. 1894.

Heden ontsiep zacht en kalm onze broeder

Gerit Kornhof,

die bijna 40 jaren onze gemeente als Koster met veel trouw en toewijding heeft gediend. Dankbaar waardeerden wij de diensten ons en de gemeente bewezen. Sterke de Heere de diep bedroefde Weduwe en Kinderen.

Namens den Kerkeraad der Geref. Kerk A te Leiden.

Ds. C. VAN PROOSDIJ.

H. W. BAKHUIS ROOZEBOOM.

LEIDEN.

17 Jan. '94

RAMP TE WIERUM.

Met hartelijken dank ontvangen voor de noodl. Visschers, sinds 6 Jan.: Coll. G. K. Cappelle a/d IJssel f 17,28; idem te Koudekerke f 15; v. d. W. d. J. A. te Oosterzee f 1; Diaconie Grijpskerke Ze land f 5; J. A. D. Hof v. Delft f 5; kerk A te Velp f 31,69½; Bierum f 25,30; Hoek v. Holland f 5; Gift door Ds. G. te Westervoort f 1,50; Coll. G. K. te Wageningen f 24; Diaconie G. K. te Ridderkerk f 2,77; Coll. G. K. Bleiswijk f 13; Holijdsloot f 6,25; Coll. G. K. door G. G. Nibbelink f 2,50; f 5,35½; N. N. te Zevenbergen f 1; Coll. G. K. te Strijen f 6,20; te ten Boer f 22; Scheveningen f 43,50; te Fijnaart (N.B.) f 28,56; Kinderen der Chr. Sch. f 1,87; Nagek. gift G. K. Sassenheim f 1; door A. v. A. te Loosdrecht f 12; door T. H. v. d. V. d. sch. Coll. Kerstfeest Haarlemmermeer f 3,50; Diaconie G. K. Krimpen a/d Lek f 10; Coll. G. K. te Wonsen Engw. f 17; te Alfen a/d Rijn f 17,60; kerk C te Zegwaart f 11,05; te Rottevalle f 9,75; Emmen Dr. f 18,60; te Overschie f 16,75; Kerk B te Naarden f 16,30; Nijkerk o/d Veluwe f 107,30; door J. K. Muller Coll. Ger. K. f 15,25; door J. J. K. Kerk B te Gonda nagek. gift f 1; Coll. G. K. te Monnikendam f 10,56; te Zutphen f 56,20; Kerk A te Zaandam f 94,33; te Vollen-dorp f 9,60; te Vijfhuizen Haarlemmermeer f 10; Zondags te Oudekerk a/d IJssel f 5; Coll. G. K. Veere f 31,68; Diaconie G. K. Opeinde Nijega f 8,20; Coll. G. K. Tilburg f 8,32½; te Dussen f 7,65; Coll. G. K. te Hellevoetsl. f 36,07; door Ds. H. verz. i/d Geref. kerk te Eumatil (Gron.) f 30; door W. H. Knapen ver. te Sneek f 2,50; Kerk A te Apeldoorn f 46,40; door K. S. nagek. van kerken A en B te Br. op Landgeijk f 21,25; Diaconie G. K. te Heinenoord f 18,15; Diaconie G. K. B te Zwolle f 3,15; van J. P. te Bussum f 1; Ger. Gem. te Geemuiden f 18; Coll. G. K. kerk A te Hilversum f 34,40; te Heer Hugowaard f 8; v/d Chr. Jongv. f 3; v/d Diaconie f 5; Hoogerh. L. P. IJsselstein f 6; Coll. G. K. N-Leuzen f 8,08; Coll. b/d Gem. bidstond te Winterswijk f 8,12; Coll. G. K. te Monster f 24,50; te Oud Loosdrecht f 24,80; te Gees (Dr.) f 7,50; te Maas-luis f 79,69; te Schipluiden f 10; door G. Vogel Evangel. C. d. Evangelisatie loc. te Goor f 8,55; Bijbell. te Stokkum f 1,92½; v/d Wed. C. V. 25 cts; Ger. K. te Poederloij f 10; Ger. K. te Oppenh. f 7,70; te Geesteren f 6.

Ontvangen bij Ds. H. M. Dethmers c.a. te Moddergat c.a. Coll. Chr. Sch. te Sassenheim f 14,42½; Coll. G. Kerk B te Zaandam f 34,6; te Werkendam f 27,49; St. A. Parochie v/e Zuster f 1; Diaconie G. K. te Wagenborgen f 6; Chr. Zang. V. E. f 4,40; Coll. G. K. te Loosduinen f 22; Meij. W. K. te Veldwijk f 2,50; W. B te W. a/d str f 1,50.

Verantwoord de gaven tot 13 Jan. '94. De Commissie, Ds. H. K. ZIJLSTRA

Tegen Mei a.s. wordt te Groningen gevraagd een eenvoudig, beschaafd

MEISJE

van christelijke beginselen, tot assistentie in eene huishouding met kinderen. Brieven franco te adresseren: Groningen R. 533.

Met Mei biedt zich aan, een net Burgermeisje,

21 jaar oud, P. G., in een klein gezin, als WERKMEID. Van goede getuigen voorzien. Brieven onder motto "werkmeid" bij den Boekh. A. MEIJER te Arnhem.

CEVRAAGD:

Iemand, Geref., die de geheele verzorging kan op zich nemen van vier jonge kinderen wier moeder krank is

Brieven met getuigschriften en aanbevelingen aan het bureau dezer courant te Kampen, letter S.

Aan de School van de Vereeniging voor Lager en M.U.L. Onderwijs op Geref. grondslag te Amsterdam wordt ten spoedigste gevraagd nog een

ONDERWIJZER

met acte voor eenige taal; Salaris f 650.— of een

ONDERWIJZERES

met acte voor eenige taal en acte handwerken, Salaris f 700.— Sollicitanten, leden der Geref. Kerk, gelieven hun brieven in te zenden bij den Hoofdonderwijzer, den Heer H. J. VAN WIJLEN, Prinsengracht 39.

Wordt gevraagd met Mei een

KRUIDENIERSBEDIENDE,

c.a. 3 jaar bij het vak. Ook genege gederen per kar te vervoeren. Godsdienst Geref. Adres:

Hs. REININK, Grossier,

Surhuisterveen.

Geref. kerk te Noordwijk a/Zee.

UITCELOOT

in de geldleening no. 44 à 4 proc. en no. 15 à 2½ proc. Coupons van af 20 Januari betaalbaar bij den Penningmeester

C. HOEK.

De Geref. kerk te Tzummarum (Friesl.) vraagt ten spoedigste

f 4000

als eerste hypotheek op kerk en pastorie met tuin, tegen 4½%

Inlichtingen te bekomen bij den Kerkeraad

Ds. A. P. LANTING, Praes.

J. ROORDA, Scriba.

In een boek-, kantoor- en kunsthandel, met annex boekbinderij en uitgeverij is plaatsing voor een net

JONGMENSCH

van den Geref. godsdienst, als leerling of aankomend bediende. Eigenh. geschr. brieven te zenden aan den Boekh. A. MEIJER te Arnhem.

Te huur gevraagd tegen Maart of April, in een stad of groot dorp, prov. Z.-Holland, een

KLEIN HUIS

of BENEDENHUIS, geschikt voor een net zaakje, liefst ge-u winkelhuis.

Aanb. met opg. van stand enz. fr. lett. A. Boekh. ZALSMAN te Kampen.

Müller Cithers „Erato”

met 12 manualen, waarmede 36 versch. acc. en alzoo in alle toonaarden gespeeld kan worden Zonder muziekkenis in zeer korten tijd aan te leeren, pr. met toebehooren f 22.— gewone M. Cithers met 6 man. f 9.60.

Verder alle onderdeelen. Wederverkopers flink rabat. Franco levering.

Tevens een zeer solied en sterk toon-gewend AM. KERKORGEL met 15 reg. uit de beroemde fabriek van ESTEY voor billijken prijs te koop

bij J. PROPER

Piano- en Orgelhandel, Kampen.

Algem. Assurantie-kantoor.

J. A. SMEDES & Co. te Zutphen.

Verzekering van kapitalen bij overlijden, lijfrenten, pensioenen.

Transport-verzekering van goederen en geldswaarden binnen- en buitenland. Speciale verzekering van kerken en scholen tegen Brandschade

Verzekering van werklieden tegen ongelukken enz.

Alle inlichtingen gratis

GRAFSTENEN EN

GRAFMONUMENTEN

SWITTERS & TERPSTRA.

Steenhouwers, Zuidersingelstraat

GRONINGEN.

EDAMMER KAAS.

Tegen toezending van postwissel à f 2,60 ontvangt men 2 FIJNE KAASJES.

C. Impeta Jr.,

Medemblik.

Zooeven verscheen bij TER HAAR & SCHUIJT te Leerdam, voor rekening van den schrijver:

EENIGE WOORDEN

gesproken naar aanleiding van Jes 50 vers 10.

DOOR

J. ZIEBUIJTH

Theol. candidaat

prijs f 0.30.

Verkrijgbaar in elken boekhandel

Amsterdamsche Maatschappij van

Levensverzekering.

Gevestigd te AMSTERDAM, Vijzelgracht 51.

Maatschappelijk Kapitaal: Een half miljoen gulden.

Commissarissen: Mr. Th. HEEMSKERK, L. J. S. VAN KEMPEN, Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, J. E. N. Baron SCHIMMELPENNING VAN DER OYE en H. SERET. Directeur: H. J. VAN VULPEN.

De Maatschappij sluit alle soorten verzekeringen van KAPITAAL en LIJFRENTE tot elk bedrag. AGENTEN en AGENTESSEN uit den beschaafden stand gevraagd.

Bij D. A. DAAMEN te Leiden verscheen:

BIBLIOTHEEK VOOR ZONDAGSSCHOOL ONDERWIJS No. 1

E. E. DEEDES. Lessen over het leven van den Heere Jezus met een woord vooraf van

Dr. J. H. GUNNING JHJ.,

predikant te Leiden.

Men vrage het omschrijvende prospectus, dat gaarne franco wordt toegezonden.

Is verschenen:

Het Jaarboekje der Gereform. Kerken

voor 1894. 39ste Jaarg. Prijs 30 cent.

Onder redactie van Ds. H. G. de JONGE te Dordrecht.

Ds. A. v. d. SLUIJS te Enkhuizen.

Behalve eene zoo volledig mogelijke KERKELIJKE STATISTIEK, bevat het Dag- en Marktkalender, opgave Watergetijden, Statistiek, Chr. Scholen, Jongelings- en Jonged. Vereen. enz. enz. en als gewoonlijk degelijk en onderhoudend mengelwerk. Verkrijgbaar bij alle boekhandelaars en bij den Uitgever

P. VAN DER SLUIJS.

ENKhuizen.

Bij ZALSMAN te Kampen is verschenen:

DE GELOOFSBELIJDENIS

der Nederl. Gereform. Kerk,

TOEGELICHT DOOR

W. H. GISPEN.

derde druk. 288 bladz. f 1.50.

Dit belangrijk werk, waarvan thans de derde druk in lithografieerden om-slag verscheen, wordt op ontvangs van een postwissel à f 1.50 franco thuis gezonden.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

Gereformeerd Traktaat-

genootschap

„FILIPPUS.”

Do r „Filippus” is bij den Uitgever J. den Boer te Breukelen uitgegeven, en wordt gratis aan de leden en corporaties gezonden:

	Prijs
XCI. Wat doet gij voor de Komst van het Koninkrijk Gods?	6 cts
XCH. Zijt gij rijk?	2 »
208. De Bijbel of de Courant.	1 »
209. Op den verkeerden weg	1 »
210. Doe U zelve geen kwaad	1 »
211. Geeft rente!	1 »
212. Op de plaats rust.	1 »

Eenige Tekstkaartjes.
J. TER BORG, Secr.
Wolvega, 8 Jan. 1894.

NIEUW!

Müller's Accoord-citer „ERATO.”

Deze citer 55 x 38 c M., waarop elk muziekstuk in iederen verlangden toonaard gespeeld kan worden, heeft 37 snaren & 12 manualen, die elk drie maal verzet kunnen worden en waarmede alzoo 36 verschillende accoorden gespeeld kunnen worden Binnen 1 uur te leeren.

Wonderschoone klank

prachtige afwerking.

Prijs met toebehooren f 22.

Vraag uitvoerige prospectus.

Inlichting geeft gaarne

G. PH. ZALSMAN.

KAMPEN.

J. H. BOS te Kampen stelt verkrijgbaar een prachtig goed gelijkend

Prof. H. DE COCK,

cabinet formaat 75 cent.

Alom verkrijgbaar, alsmede rechtstreeks van den uitgever na toezending van het bedrag

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan contributien: Door den heer L. C. Knopius te IJtersum f 110; door den heer A. Pijl Jzn. te Alblasserdam f 122,50; door den heer G. de Lugt te Scheveningen f 50; door den heer D. Folkerts te Exmorra f 17; door den heer Jan Udo te Zennewijnen f 101,50; door den heer W. Post te Lollum f 94; door den heer G. Knottenbelt te Voorthuizen f 109; door den heer J. de Jongh te Haarlem f 200; door Ds. F. W. Sluiter te Heeg; uit Gaastmeer f 19, uit Heeg f 65,50, uit Smallebrugge f 2,50, uit Woudsend f 51,50, samen f 138,50; door P. J. Baron van Heemstra te Hattum f 53,50; door den heer O. A. Brouwer te Dordum f 85,50; door Ds. G. Oosterhuis te Zetten f 66,25; door den heer K. Floor te Wons f 68; door den heer A. Adriaanse te Den Helder f 51,50; door den heer G. J. Harmen te Arnhem f 13; door den heer F. van den Bos uit Wommels en Cubaard f 87; door het Locaal-Comité te Rotterdam (1892) f 115,80.

Aan collecten: (voor de Theol. faculteit) van de Geref. kerk te Almkerk a/d Nieuwendijk f 21,55; van idem te Moordrecht f 4,80; van idem te Borge f 1,48½; van idem te Hasselt f 14,20; van idem te Serooskerke B (Walcheren) f 12,50; van idem te Steenwijk f 3,20; van idem te Middelburg C f 14,20; van idem te Barendrecht B f 12,45; van idem te Leeuwarden B (halve coll. f 15,05; van idem te Schoonhoven A f 5,02; van idem te Delft B f 37,84½ (halve coll.)

Aan schenkingen: door Kestje te Zuidschwarwoude, uit het busje f 7; door den heer A. Pijl Jzn., uit Alblasserdam f 5; door Ds. J. H. F. Gangel te Aalten f 5; van de halvestuiversveren. te Sexbierum f 11,05; uit Rotterdam f 46,50 (div. giften); door de adm. van de Hervat van Ds. A. H. van Griethuysen Kamrar (N.-A.) f 1,50; door Ds. B. v. Schelven uit den Bosch f 1; door den heer K. Floor te Wons van N. N. f 5; door Ds. J. Hania, van de halve-stuiversveren. te Oosterbierum f 6; door den heer J. van Oostveen te Amsterdam f 1,25.

Voor de Medische Faculteit:

Door Ds. J. H. F. Gangel te Aalten f 5,—; door Ds. J. Hania te Oosterbierum van de halvestuiversveren. f 6,—; door den heer W. Hovy van Meij. M. te S. f 4.—

Voor het Hospitium:

Door den Heer D. van Pelt te Zwijndrecht, van de halve-stuiversveren. f 5,—;

Voor het Studiefonds:

Bij Prof. Dr. A. H. de Hartog ingekomen: door Ds. J. van der Meulen te Winsum (Friesl.) bestemde deel van 1 bankb. ad. f 25.— gevonden in het kerkzakje f 7,50; van Ds. B. van S. te A f 15.— Rev. G. D. de J. te G. H. (Mich.) f 2,47, door Ds. J. H. van de ½, stuiv. verg. te O. f 6,— door Meij. J. v. d. S. van de Zondagschool van Dr. de H. te R. f 12,— van N.N. met hoop op navolging f 400.—

S. J. SEEFAT,

Penningmeester.

Hilversum.

Stoomdruk van Zalsman te Kampen.